

Biz könüllü köləlik dövründə yaşayırıq. İndi hamımız real yox, virtual dünyadan sakinləriyik. Çünkü virtual dünyaya girdikdən sonra onun reallığı sizin reallığınıza çevirilir. Beləliklə, virtual dünya real həyatımıza nüfuz edir və bizi sənərini özü yazdığu tamaşanı nümayiş etdirən teatr kuklalarına çevirir.

Virtual dünyada insan qalmaq çətinləşir

Hamının elindəki telefon, qarşısındaki kompyuterə baxdığı bir dövrdə heç kim real fikir mübadiləsi aparmır, ənənəvi yolla səsiallaşdırır. Ancaq bizi insan edən şeylərdən biri də məhz səsiallaşmaq, ünsiyyət saxlamaq, münasibət qurmaqdır. Əks halda robotdan ne fərqi olar ki insanın?

Təhnologianın zərərləri, təhlükələri, faydaları - bütövlükdə insan həyatına təsiri danılmazdır. Bəs bu təsir bize nə verir, bizdən nə alır? Hər gün bir az da nəhəngləşən virtual dünya insanı insane olmaqdan bir az da uzaqlaşdırır. Bu sualın cavabına amerikalı psixoloq, zəka nəzəriyyəçisi Howard Gardner deyir: "Bu virtual dünya gələcəkdə həyatı asanlaşdırır bilər, lakin insan qalmaq o qədər də asan olmayıcaq. Bəlkə kompüterlər və sənəi intellekt bize kömək edəcək, bəlkə də eksinə, bizi insanlıdan uzaqlaşdıracaq. İnsan qala bilmək, yaxşı işlər görəmək insanlar üçün o qədər də asan olmayıcaq".

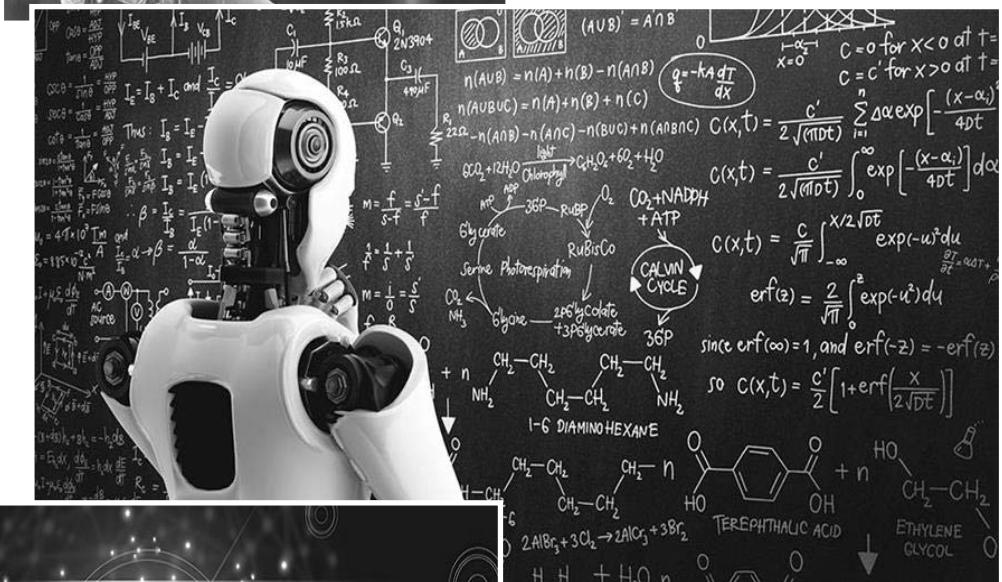
Yaxın gələcəkdə insanlar kompyuter və sənəi intellekt vasitəsi ilə başqa bir insanın beynini oxuya biliəcək, fikirlərini anlayacaq. Üstəlik bu tək insanlara tətbiq edilməyəcək, heyvan beynindən gələn siqnalalar da oxunmağa çalışılacaq. Sənəi intellekt daha da yaradıcı və ağıllı olacaq. Bütün bunlar yəqin ki, insan zəkası ilə müqayisədə uğurum yaradacaq. İnsanlar kədərənəndə, acıqlananda, kompleks edəndə keçirdiyi hissəni sənəi intellekt hələ ki ifadə edə bilmir, amma yaxın gələcəkdə bunun baş verməyəcəyinin qaranti yoxdur. Yəni bizi hələ çox dəyişiklik gözləyir.

Sənəi intellekt işimi əlimdən ala bilərmi?

Sənəi intellektin bir çox peşədə insanları əvəzleyəcəyi ehtimalı çoxdur ki, var idi. Yaxın gələcəkdə sənəi intellektin veb-dizayner, loqodizayneri, satış nümayəndəsi və auditor kimi peşələrdə insanları tamamilə əvəz etməsi də mümkündür, indi biz bunun nisbətən sadə imkanlarla tətbiqini görürük. Təbii ki, bunun birdən-bire baş verəcəyini gözləmemeliyik. Çünkü bezi verdişlər hələ dəyişilməyib, insan yerinə robotu qəbul etmək cəmiyyət üçün o qədər də asan olmayıcaq. Lakin bir vaxtlar banka getmədən əməliyyatlar da mümkün deyildi, amma indi bir mobil tətbiqle bütün bank əməliyyatlarını edə bilirik.

Sənəi intellekt həyatımızı asanlaşdırmaq üçün bir çox imkanlar təqdim etsə də, özü ilə bir çox riskləri də həyatımıza daxil etdi. Xüsusilə də iş dünyasında sənəi intellektin görə biləcəyi saysız-hesabsız işlər insanın əlinən alınma bilər. ABŞ-da aparılan yeni bir araşdırma gələcəkdə insanları sənəi intellektle əvəzleyəcək bir çox peşə sahibini narahat etdi. Maraqlıdır, sənəi intellekt hansı peşə sahiblərinin çörəyinə bəsi olacaq?

Sənəi intellekt vasitələrinin yalnız insanların edə biləcəyi düşünülən mürəkkəb tapşırıqları yerinə yetirmək qabiliyyəti heyrənedicidir. Son aylarda mediada sənəi intellektin imtahan verdiyi və yaxşı bal topladığı, program təminatı istehsal etdiyi və bəzi həssas

məsləhətlər verdiyi xəbərləri də yayıldı. Üstəlik, sənəi intellektin bacardığı sahələrin siyahısına hər gün yenisi əlavə olunur. Təhnologianın bu qədər inkişafı, sənəi intellektin hazırlı performansı bəziləri üçün qorxulu sual da doğurur: Sənəi intellekt mənim işimi əlimdən ala bilərmi?

20 peşə təhlükədədir

ABŞ-in Princeton Universitetinin araşdırması sənəi intellektin insanları əvəz etməsi də mümkündür, indi biz bunun nisbətən sadə imkanlarla tətbiqini görürük. Təbii ki, bunun birdən-bire baş verəcəyini gözləmemeliyik. Çünkü bezi verdişlər hələ dəyişilməyib, insan yerinə robotu qəbul etmək cəmiyyət üçün o qədər də asan olmayıcaq. Lakin bir vaxtlar banka getmədən əməliyyatlar da mümkün deyildi, amma indi bir mobil tətbiqle bütün bank əməliyyatlarını edə bilirik.

Sənəi intellekt həyatımızı asanlaşdırmaq üçün bir çox imkanlar təqdim etsə də, özü ilə bir çox riskləri də həyatımıza daxil etdi. Xüsusilə də iş dünyasında sənəi intellektin görə biləcəyi saysız-hesabsız işlər insanın əlinən alınma bilər. ABŞ-da aparılan yeni bir araşdırma gələcəkdə insanları sənəi intellektle əvəzleyəcək bir çox peşə sahibini narahat etdi. Maraqlıdır, sənəi intellekt hansı peşə sahiblərinin çörəyinə bəsi olacaq?

Sənəi intellekt vasitələrinin yalnız insanların edə biləcəyi düşünülən mürəkkəb tapşırıqları yerinə yetirmək qabiliyyəti heyrənedicidir. Son aylarda mediada sənəi intellektin imtahan verdiyi və yaxşı bal topladığı, program təminatı istehsal etdiyi və bəzi həssas

Sənəi intellektin ilk hədəfi müəllimlərdir

iki yol olacaq. Biz ya onun imkanlarından istifadə edərək bacarıqlarından üstün bacarıq göstərib yaradılışın ən zəkali varlığı olduğunu sübut edəcəyik, ya da ona təslim olub bacarıqlarımızı əlimizdən verəcəyik.

Həm faydalı, həm təhlükəli

Qeyd edək ki, sənəi intellektin insan həyatına böyük üstünlükler və rahatlıq gətirəcəyinə dair yanaşmalar da var. Bu təhnologianın iş həyatına müsbət təsirini sadalayan bu cür yanaşmalarla bildirilir ki, sənəi intellekt iş proseslərində səmərəlilik, edilə biləcək səhvlərin azaldılması, müştəri təcrübəsinin təkmilləşdirilməsi, peşə olaraq yeni im-

kanların inkişafi, problemin həlliinə yanaşmaların təkmilləşdirilməsi, daha yaxşı alqoritm yanaşması kimi imkanlar verecek.

İnsanlar sürətə virtuallaşdırılmışa fərqli olmadan geləcəkdə öhdəsinən gələ biləcəkləri bir rəqib yetişdiriblər. İnsan faktoru olmadan zəkanın fəvqələşəri səviyyədə təqdim edilməsi insanın uğurudur. Bununla belə, sənəi intellektin yaxın geləcəkdə zərərlə məqsədlər üçün istifadə oluna biləcəyi ehtimalı da narahatlıq doğurur. Ümumiyyətlə, sənəi intellektin mənfi təsirlərinim ümumiyyətə bura təhnologiya və avtomatlaşdırma səbəbindən insanlar tənbel olacağını, işsizlik səviyyəsinin artmasını, hazır bilgiden istifadə etdikcə insanın yaradıcılığının azalacağını, insani hiss və duyuların texnoloji üstünlüyü möglub olmasını, sənəi neyroşəbəkələrdən istifadə edərək mövcud videodakı şəxsin başşasının ilə əvəzlenməsini və bunun nəticəsində firldaqçılıq, aldatma, cina-yət hallarının artmasını aid etmək olar.

İdrak qabiliyyətimizi, məhsuldarlığımızı, yaradıcılıq bacarığımızı çox az göstəriyimiz yaxud heç göstəre bilmədiyimiz bütün işlər bir gün sənəi intellektə keçəcək. Ancaq bu transfer prosesi ictimaiyyətin qəbulu görə uzun və ya qısa olacaq. Başlanğıcda insan əvvəlcə müqavimet göstərəcək, lakin sonra maşınla əməkdaşlıq edəcək. İnsan əvvəlcə onu yenidən öyrənməyə məcbur edəcək və onu rahatlıq zonasından çıxaracaq hər şeyə qarşı müqavimet göstərir və üşyan edir.

Dünya dəyişmək uğrunda amansız bir mübarizə aparır. Hər gün yenilənir, "refresh" olur. Ümid edək hər şey yaxşılığı doğru dəyişəcək. Həyata davam edə bilməyimiz üçün virtual aləmə ayaq uydurmamalıq. Əgər virtual dünya real dünyaya qalib gəlsə heç nə indiki kimi olmayıcaq.

Lale Mehrali